

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Філологічний факультет
Кафедра германської та слов'янської філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”:

Перший проректор _____

Набока О. Г. _____

28 серпня 2020 р. _____

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності **014 Середня освіта (Мова і література (англійська))**
(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

Середня освіта (Мова і література (англійська))
(назва програми)

мова навчання російська

Слов'янськ – 2020 р.

Розробники:

Орел Анна Сергіївна канд. філол. наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології;

Рецензенти:

Глущенко В. А. – доктор філологічних наук, професор кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Ледняк Ю. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри російської мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри германської та слов'янської філології

Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.
Завідувач кафедри Глущенко В. А.

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Керівник групи забезпечення В. А. Глущенко

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
28 серпня 2020 р.
протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Рік підготовки:	
	2-й	2-й
	Семестр	
	3-й	3-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2 самостійної роботи студента – 3	16 год.	8
	Практичні	
	14 год.	6
	Самостійна робота	
	60 год.	76
Вид контролю: залік		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія російської літературної мови» є: показати процес виникнення та розвиток російської мови, формування її фонетичної і фонологічної систем, граматичної будови – морфології і синтаксису, зміни лексичного складу і фразеології. Також мета полягає у допомозі студентові засвоїти основні процеси формування і становлення російської літературної мови, засвідчити її безперервний історичний розвиток та вдосконалення, з'ясувати взаємодію між окремими структурними мовними явищами, зрозуміти загально внутрішні і часткові закони мови.

2. МАТРИЦЯ

результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Історія російської літературної мови»

Результати навчання	Методи навчання	Методи контролю
<p>Володіти нормами російської літературної мови, навичками аналізу причин і передумов історичних змін в мові.</p> <p>Демонструвати знання основних положень і концепцій учарині історії російської мови, лінгвістичного аналізу тексту.</p> <p>Порівнювати та аналізувати мовну ситуацію в певну історичну епоху на тлі загальної культурної ситуації; аналізувати пам'ятки писемності, визначати характерні риси кожного періоду розвитку російської мови, стилів писемної мови.</p> <p>Вільно володіти російською мовою в її літературній формі.</p>	<p>Інформаційно-рецептивний (робота з підручником, пояснення);</p> <p>репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); лекції, дискусії, бесіди; конспектування, тестування, доповіді, написання рефератів; самостійна робота.</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестування, оцінювання самостійної роботи, залік.</p>

3. Структура навчальної дисципліни

1	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усь ого	зокрема					усь го	зокрема				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Загальнотеоретичні запитання. Початок письменності у східних слов'ян як основна передумова виникнення літературної мови.	10	2	1	-	-	7	9,5	1	0,5	-	-	8
Тема 2. Давньоруська літературно-письмова мова кийського періоду.	10	2	1	-	-	7	11,5	1	0,5	-	-	10
Тема 3. Літературно-письмова мова московського періоду	11	2	2	-	-	7	11,5	1	0,5	-	-	10
Тема 4. Російська літературна мова другої половини XVII ст.	11	2	2	-	-	7	11,5	1	0,5	-	-	10
Тема 5. Російська літературна мова з середини XVIII ст. Шляхи розвитку російської літературної мови останньої третини XVIII ст.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 6. Карамзінський період розвитку російської літературної мови. Полеміка про «старий» та «новий» склад.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 7. О. С. Пушкін – засновник сучасної російської літературної мови.	12	2	2	-	-	8	10	1	1	-	-	8
Тема 8. Літературна мова XX – XXI ст.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Усього годин	90	16	14	-	-	60	90	8	6	-	-	76

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1	Загальнотеоретичні запитання. Початок письменності у східних слов'ян як основна передумова виникнення літературної мови.	2	1
2	Давньоруська літературно-письмова мова київського періоду.	2	1
3	Літературно-письмова мова московського періоду.	2	1
4	Російська літературна мова другої половини XVII ст.	2	1
5	Російська літературна мова з середини XVIII ст. Шляхи розвитку російської літературної мови останньої третини XVIII ст.	2	1
6	Карамзінський період розвитку російської літературної мови. Полеміка про «старий» та «новий» склад. Стабілізація норм нової російської літературної мови.	2	1
7	О. С. Пушкін – засновник сучасної російської літературної мови.	2	1
8	Літературна мова XX – XXI ст.	2	1
	Разом	16	8

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1	Історія російської літературної мови як наука. Походження російської літературної мови	2	0,5
2	Мова київської мови.	2	0,5
3	Концепція походження російської літературної мови		0,5
4	Літературна мова Московської держави.	2	0,5
5	Зміна мовної ситуації у другій половині XVII ст.	2	1
6	Мовна програма М. В. Ломоносова.	2	1
7	«Новий» склад М. М. Карамзіна.	2	1
8	Літературна мова XX – XXI ст.	2	1
	Разом	14	6

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1	Типи давньоруської літературно-письмової мови київського періоду.	6	8
2	Другий південнословянський вплив та його значення.	7	10
3	Російська літературна мова першої чверті XVIII ст. Петрівська епоха.	7	10
4	Тенденція демократизації мови, її відображення в літературі.	8	10
5	Значення праць М. В. Ломоносова для історії російської літературної мови.	8	10
6	О. С. Пушкін – основоположник «нової російської літературної мови» на народній основі.	8	10
7	Зміни в літературній мові в післяпушкінську епоху.	8	8
8	Сучасні тенденції в російській літературній мові	8	10
	Разом	60	76

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Дисципліна «Історія російської літературної мови» оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів. Залік як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є залік, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1	Типи давньоруської літературно-письмової мови київського періоду.	6	8
2	Другий південнословянський вплив та його значення.	7	10
3	Російська літературна мова першої чверті XVIII ст. Петрівська епоха.	7	10
4	Тенденція демократизації мови, її відображення в літературі.	8	10
5	Значення праць М. В. Ломоносова для історії російської літературної мови.	8	10
6	О. С. Пушкін – основоположник «нової російської літературної мови» на народній основі.	8	10
7	Зміни в літературній мові в післяпушкінську епоху.	8	8
8	Сучасні тенденції в російській літературній мові	8	10
	Разом	60	76

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Дисципліна «Історія російської літературної мови» оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів. Залік як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є залік, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

**Розподіл балів, що можуть здобути здобувачі за темами та
за формами навчальних занять**

*Розподіл балів, що присвоюється студентам, із розподілом за темами та
результатами поточного контролю(денна форма навчання)*

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
T1	2	1	6	4	4	2
T2	2	1	6	4	4	2
T3	2	1	6	4	4	2
T4	2	1	6	4	4	2
T5	2	1	6	4	4	3
T6	2	1	6	4	5	3
T7	2	1	6	4	5	3
T8	2	1	6	4	6	3
Разом	16	8	48	32	36	20

Розподіл балів, що присвоюється студентам, із розподілом за темами та результатами поточного контролю (заочна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
T1	1	1	3	2	6	3
T2	1	1	3	2	6	3
T3	1	1	4	2	8	5
T4	1	1	4	2	8	5
T5	1	1	4	2	8	5
T6	1	1	4	2	8	5
T7	2	1	4	2	8	5
T8	2	1	4	2	8	5
Разом	10	8	30	16	60	36

6. Засоби діагностики результатів навчання

Під час реалізації поточного, підсумкового та семестрового контролю застосовуються такі засоби діагностики результатів навчання здобувачів: усне опитування, обговорення проблемних питань, виконання тестів, виконання контрольних робіт та завдань, лінгвістичний аналіз тексту, залік.

7. Рекомендована література

Основна

1. Ничик Н. Н. История русского литературного языка: практикум. Симферополь : Доля, 2010. 255 с.
2. Ларин Б. А. Лекции по истории русского литературного языка: Учебник для филол. специальностей ун-тов и пед. ин-тов. 2-е изд., испр. СПб. : Авалон, 2005. 416 с.
3. Бурмистрович Ю. Я. Введение в предысторию и историю русского языка : сжатый теоретико-практический курс: учебное пособие для студентов. Абакан, 2006. 47 с. (Цикл историко-лингво-славяноведческих дисциплин)
4. Маслова В. А. Истоки праславянской фонологии: учеб. пособие. М. : Прогресс – Традиция, 2004. 480 с.
5. Бурмистрович Ю. Я. История фонематической системы протославянского диалекта праиндоевропейского языка: теоретический курс: учебное пособие для студентов-филологов высших учебных заведений. Абакан : Хакасский ГУ им. Н. Катанова, 2009. 32 с.

Допоміжна

1. Орел А.С. Особливості підсистеми вокалізму в «давньоруський період». *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології : збірник наукових праць* / [за заг. ред. проф. В. А. Глуценка]. Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2017. Вип. 5. С. 15–21.

2. Генералова Е. В. Этикетное общение, практически обязательное при почтительном, официальном обращении нижестоящего к вышестоящему. Кто был первым в истории русского языка? *Русская словесность в школе*, 2020. № 4. С. 41–43.

3. Холодов О.В., Холодова Н.В., Орел А.С. Роль субстрату в східнослов'янському глотогенезі. *Молодий вчений : науковий журнал*. Херсон : ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», 2017. № 6.1 (46.1). С. 49–53.

4. Орел А., Жукова М. Інтерпретація генезису і розвитку східнослов'янського акання в мовознавстві 2-ої половини ХХ ст. (лінгвістичноісторичний аспект). *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології : збірник наукових праць* / [за заг. ред. проф. В. А. Глушенка]. Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. Вип. 6. С. 15–22.

5. Глущенко В.А. Историко-фонетический комментарий в школьном курсе русского языка: пособие для учителей и студентов. Донецк: Лебідь, 2002. 100 с.

7. Рубан А. А. История русской литературы (1893 – 1917): метод. пособие. Славянск: Маторин Б. И. 2020. 51 с.

8. Орел А.С., Мамонов Є.О. Розвиток фонологічних систем східнослов'янських мов: лінгвістичноісторичний аспект. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології : збірник наукових праць* / [за заг. ред. проф. В.А. Глушенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. Вип. 8. С. 20–25.

9. Орел А.С. Витоки праслов'янської фонології (підсистема консонантизму): лінгвістичноісторичний аспект Витоки праслов'янської фонології (підсистема консонантизму): лінгвістичноісторичний аспект. *Мовознавство*. 2019. № 3. С. 38–46.

10. Орел А.С. Лінгвістичноісторичний аналіз фонологічних процесів протослов'янського діалекту. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології : збірник наукових праць* / [за заг. ред. проф. В. А. Глушенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. Вип. 10. С. 23–29.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://www.twirpx.com/file/322986/>
2. <http://1576.ua/books/6183>
3. https://www.academia.edu/11926587/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%B E%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%

9. Посилання на дистанційний курс

<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1476>